

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Природничо-економічний факультет
Кафедра економіки підприємства

На правах рукопису

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

здобувача другого (магістерського) рівня вищої освіти
на тему:

**«Оцінка конкурентоспроможності підприємства в умовах бізнес-
середовища»**

Виконала: **Беньковська Дар'я Олександрівна**
студентка денної форми навчання
спеціальності 051 Економіка

Науковий керівник:
к.е.н., доцент **Ткачук В. В.**

Роботу допущено до захисту перед ЕК рішенням кафедри,
Протокол № __ від «__» _____ 2022 р.

Кам'янець-Подільський – 2022

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩА.....	7
1.1. Сутність конкурентоспроможності підприємства.....	7
1.2. Фактори, які визначають конкурентоспроможність підприємства	15
1.3. Методичні підходи до оцінювання конкурентоспроможності підприємства.....	21
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СТЗОВ «ГАРАНТ».....	32
2.1. Загальна характеристика фінансово-економічної діяльності сільськогосподарського товариства «Гарант».....	32
2.2. Оцінка конкурентоспроможності СТЗОВ «Гарант».....	46
2.3. Аналіз конкурентоспроможності СТЗОВ «Гарант» з використанням комплексного методу, який базується на теорії ефективної конкуренції	53
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СТЗОВ «ГАРАНТ» В УМОВАХ БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩА.....	65
3.1. Основні напрями вдосконалення конкурентоспроможної діяльності сільськогосподарського товариства	65
3.2. Практичні рекомендації щодо конкурентної політики у СТЗОВ «Гарант».....	71
3.3. Пропозиції щодо покращення конкурентоспроможності СТЗОВ «Гарант».....	76
ВИСНОВКИ	80
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	84
ДОДАТКИ	91

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасні тенденції зростання конкуренції, прискорення науково-технічного прогресу в багатьох сферах життя суспільства призводять до необхідності швидкої адаптації суб'єктів господарювання до постійно змінюючих умов. Одним із фактором забезпечення виживання підприємства в нестабільних умовах є його конкурентоспроможність. Дослідження оцінки конкурентоспроможності підприємства проводиться для зменшення неоднозначності критеріїв щодо цієї проблеми, для вибору найоптимальнішого методу оцінювання і досягнення конкурентоспроможності. Діяльність сучасного ринку без конкурентної боротьби важко сьогодні уявити, тому конкуренція є найбільш важливим елементом економіки. Конкурентоспроможність підприємства визначається не лише кінцевими результатами його діяльності, а й закладається ще на стадії планування і є результатом управлінської діяльності на всіх етапах роботи підприємства. Тому для її вимірювання потрібно формувати систему економічних показників, які допоможуть знайти вирішення підвищення конкурентоспроможності.

Проблема підвищення конкурентоспроможності підприємств є надзвичайно актуальною. У процесі постійної боротьби за ринки збуту підприємства-конкуренти повинні знаходити все нові резерви і можливості, щоб покращити конкурентоспроможність власного виробництва. Для розробки ефективної стратегії підвищення конкурентоспроможності підприємства потрібний ретельний аналіз та оцінка впливу внутрішніх ресурсів і можливостей підприємства, зовнішнього чинників, виокремлення сильних і слабких сторін.

Актуальні проблеми конкурентоспроможності підприємств завжди вивчалися багатьма зарубіжними та вітчизняними вченими. Серед них слід відзначити таких відомих дослідників, як А. Сміт, А. Курно, Д. Рікардо, І. Ансофф, Ж. Ламбен, А. Томпсон, М. Портер, А. Стрікленд та ін. У вітчизняній економічній думці проблеми конкурентоспроможності розглядали у своїх працях І. Должанський, О. Янковий, Л. Некрасова, Л. Балабанова, Л. Мороз, С. Шевельова та ін.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Кваліфікаційна робота виконана відповідно до програм та планів науково-дослідних робіт Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, дослідження входить до плану науково-дослідної роботи кафедри економіки підприємства Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка на період 2020-2023 рр. за темою: «Розвиток суб'єктів економічної діяльності в умовах мікро- та макроекономічних трансформацій XXI ст.» (державний реєстраційний номер 0119U002955).

Метою роботи є теоретичні і практичні способи оцінки конкурентоспроможності підприємства в умовах бізнес-середовища.

Для досягнення мети були визначені такі *завдання*:

- визначити сутність конкурентоспроможності підприємства;
- дослідити фактори, які визначають конкурентоспроможність підприємства;
- проаналізувати методичні підходи до оцінювання конкурентоспроможності підприємства;
- розглянути загальну характеристику фінансово-економічної діяльності сільськогосподарського товариства «Гарант»;
- дати оцінку конкурентоспроможності СТЗОВ «Гарант»;
- проаналізувати конкурентоспроможність СТЗОВ «Гарант» з використанням комплексного методу;
- виділити основні напрями вдосконалення конкурентоспроможної діяльності сільськогосподарського товариства;
- розробити практичні рекомендації щодо конкурентної політики у СТЗОВ «Гарант»;
- надати пропозиції щодо покращення конкурентоспроможності «Гарант».

Об'єкт дослідження – процес оцінки конкурентоспроможності сільськогосподарського товариства з обмеженою відповідальністю «Гарант».

Предмет дослідження – теоретичні та прикладні аспекти оцінювання конкурентоспроможності підприємства в умовах бізнес-середовища та шляхи її підвищення.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретичних питань та розробці практичних рекомендацій щодо вдосконалення конкурентоспроможності підприємства.

Методи дослідження:

- порівняння (для зіставлення фінансових показників підприємства за певний період та його конкурентів при оцінці конкурентоспроможності);
- систематизації і узагальнення (для зведення підходів вчених щодо категорії «конкурентоспроможність підприємства», написання висновків, практичних рекомендацій, пропозицій щодо розробки організаційно-економічного механізму на СТзОВ «Гарант»);
- графічний (для представлення динаміки змін фінансово-економічних показників);
- економіко-статистичний (для побудови таблиць фінансової діяльності підприємства «Гарант» за 2019-2021 роки);
- метод формалізації (для побудови формул);
- SWOT-аналіз (для аналізу середовища функціонування сільськогосподарського товариства «Гарант»);
- метод оцінки, який базується на теорії ефективної конкуренції (для оцінки конкурентоспроможності СТзОВ «Гарант»).

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що запропоновані наукові ідеї, рекомендації, висновки можуть використовуватись для вирішення нагальних проблем управління конкурентоспроможністю, створення конкурентних переваг підприємства (організації) у сучасних економічних умовах.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Результати кваліфікаційної роботи представлені у вигляді тез [69, с. 3-4] «Конкурентоспроможність підприємства у сучасних умовах ринку», у

Міжнародній науковій конференції здобувачів освіти «Молодь і науковий прогрес у соціально-економічному та освітньому просторі суспільства»; у вигляді наукової статті [70, с. 141-144] «Управління місцевим економічним розвитком в умовах децентралізації економіки», яка представлена у збірнику наукових праць студентів та магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Публікації. Результати досліджень опубліковані у двох збірниках – збірнику наукових праць студентів та магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка та збірнику тез здобувачів освіти «Молодь і науковий прогрес у соціально-економічному та освітньому просторі суспільства».

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Робота викладена на 93 сторінках, містить 26 таблиць, 5 формул, 15 рисунків, 3 додатки. Перелік посилань нараховує 70 найменувань.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі були наведені теоретичні основи конкурентоспроможності підприємства, проаналізовано конкурентоспроможність сільськогосподарського товариства «Гарант» та запропоновані шляхи підвищення його конкурентоспроможності в умовах бізнес-середовища.

За отриманими результатами проведеного дослідження виконано всі поставлені завдання і можна сформулювати відповідні висновки:

1. Визначивши сутність конкурентоспроможності підприємства, можна відмітити важливість цього поняття для кожного суб'єкта господарювання. У сьогоденних реаліях за успішною діяльністю кожного підприємства стоїть необхідність оцінки конкурентоспроможності. Вона дозволяє визначити сильні та слабкі сторони бізнесу, максимізувати його продуктивність і виявити приховані можливості. На сучасному етапі наявність конкурентних переваг у підприємства є передумовою його виживання на ринку. Високий рівень конкурентоспроможності підприємства повинен свідчити про високу якість продукції, ефективність його функціонування, гнучкість в адаптуванні до змін середовища функціонування, сприйняття бренду споживачами, високий рівень кваліфікації персоналу.

2. Дослідивши фактори, які визначають конкурентоспроможність підприємства, виявляється необхідність приділяти особливу увагу аналізу внутрішніх і зовнішніх факторів конкурентоспроможності, досліджувати свої сильні та слабкі сторони для оцінювання конкурентних можливостей, для накопичення коштів, які б використовувались для розвитку. Фактори допомагають сформулювати комплексне, багатостороннє, системне уявлення про максимально можливу кількість чинників, які формують стійкі позиції на ринку та конкурентні переваги підприємства.

3. Одним з базових аспектів успішної діяльності підприємства як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках збуту є оцінка конкурентної позиції

підприємства, для чого використовують широкий перелік методів оцінки конкурентоспроможності. Одне з провідних місць серед них займають методи оцінки, які базуються на розрахунку інтегрального показника конкурентоспроможності. Відбір ефективних методів оцінки є запорукою успішної діяльності підприємства, що потребує використання результативних інструментів такої складової управління конкурентоспроможністю, які будуть враховувати не тільки кількісні, а й якісні складові роботи суб'єкта.

4. Основним видом діяльності сільськогосподарського товариства з обмеженою відповідальністю «Гарант» є вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур. Аналіз фінансово-економічної діяльності товариства показав динаміку зростання більшості показників за 2019-2021 рр. Собівартість реалізованої продукції у 2021 р. зменшилась на 2366,7 тис. грн. порівняно з 2020 р. Чистий дохід від реалізації продукції зростає майже вдвічі з кожним наступним роком. Можна побачити значне зростання чистого прибутку у 2021 р., найменше його значення було у 2019 р. і становило лише 2420,7 тис. грн. Результатом цього може бути ефективна діяльність підприємства, аналіз його помилок і виокремлення завдань для збільшення прибутку. Було проаналізовано фінансовий стан товариства «Гарант» за допомогою показників ліквідності, фінансової стійкості, прибутковості. Оцінка фінансового потенціалу компанії допомагає визначити її платоспроможність для майбутнього визначення оперативних та стратегічних цілей управління компанії.

5. Для оцінки конкурентоспроможності товариства «Гарант» було використані ще порівняльні дані таких підприємств, ПП «Україна-Агро-2С», ТзОВ «Агрофірма «Надія», ПП «Мрія-2010», СТОВ Аграрна фірма «Нефедівське». Порівняння відбувалось за такими показниками – кількість реалізованих зернових культур, ціна реалізованої продукції за 1 ц, чистий прибуток на 1 працівника, собівартість реалізованої продукції на 1 грн., витрати на 1 га. Можна констатувати, що товариство «Гарант» займає середні позиції і має стимул для лідерства.

6. Для аналізу конкурентоспроможності СТЗОВ «Гарант» були використані метод SWOT-аналізу та комплексний метод оцінки, який базується на теорії ефективної конкуренції. За методом SWOT-аналізу були виділені слабкі, сильні сторони товариства, можливості та загрози. Були запропоновані шляхи перетворення загрози – непередбачувані кліматичні ситуації для вирощування продукції у можливості шляхом районування та зрошування земель. За комплексним методом оцінки, товариство «Гарант» має критерій конкурентоспроможності 11,28. Це є хорошим значенням, є перспективи розвитку підприємства, потрібно визначити правильні стратегічні цілі для отримання лідерства на ринку.

7. Для вдосконалення конкурентоспроможної діяльності сільськогосподарського товариства «Гарант» були насамперед визначені основні стратегічні цілі розвитку та засоби їх досягнення в короткостроковій і довгостроковій перспективі. Серед них розвиток збутової діяльності, збільшення частки ринку, зростання прибутку. Було запропоновано організаційно-економічні заходи для підвищення рівня конкурентоспроможності товариства «Гарант»:

- створення відділу стратегічного розвитку;
- відкриття служби контролю у товаристві;
- впровадження системи управління якістю продукції.

Виділено збалансовану систему показників, яка дасть можливість об'єднати показники із стратегією товариства, забрати причинно-наслідкові зв'язки між показниками. Система контролінгу сприятиме подальшому розвитку товариства «Гарант» та його стійкому положенню.

8. Практичні рекомендації конкурентної політики на підприємстві «Гарант» рекомендують запровадження стратегії концентрації на сегменті. Оцінка успішної стратегії передбачає визначення внутрішньої і зовнішньої стратегії. Впровадження механізму формування конкурентної політики орієнтується на розвитку конкурентних переваг, підтримання високо конкурентної позиції, підвищення рівня конкурентоспроможності. Представлено

етапи впровадження механізму формування конкурентної політики у діяльність товариства.

9. Запропоновано основні напрями подальшого розвитку сільськогосподарського товариства:

- заходи, спрямовані на збільшення продуктивності виробництва;
- розширення посівних площ високоврожайних сортів агарної продукції;
- застосування ресурсозберігаючих технологій;
- розширення експортного сегменту шляхом укладання контрактів з основними експортерами.

Аналіз основних фінансових показників показав позитивну динаміку. Проте середній рівень конкурентоспроможності підприємства «Гарант» показує, що воно не повністю використовує свій потенціал. Запропоновано розвиток експортних відносин, що є важливою складовою сьогодення. Для цього розроблено такі пропозиції, як відповідність продукції стандартам Європейського Союзу; використання сучасної інфраструктури; запровадження інноваційних методів у діяльності товариства; пошук ресурсозберігаючих технологій у виробництві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Етимологічний словник української мови (у 7 томах). Т. 2. К.: «Наукова думка», 1985. 570 с.
2. Клименко С. М. Управління конкурентоспроможністю підприємства. К.: КНЕУ, 2008. 520 с.
3. Porter M. E. *Competitive Advantage of Nations*. New York: Free Press, 1990. 426 p.
4. Рудницька М. О. Мікроекономіка: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2008. 360 с.
5. Мазаракі А. А., Лігоненко Л. О., Ушакова М. М. Економіка торговельного підприємства: навч. посіб. Київ: Хрещатик, 1999. 707 с.
6. Яцковий Д. В. Сучасні методики оцінки конкурентоспроможності підприємства. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2013. Вип. 4 (51). С. 183-188.
7. Должанський І. З., Загорна Т. О. Конкурентоспроможність підприємства: навч. посіб. Київ: ЦНЛ, 2006. 384 с.
8. Шевельова С. О. Конкурентоспроможність молочного підкомплексу: монографія. Тернопіль: Збруч, 2001. 408 с.
9. Бондаренко Г. С. Управління конкурентоспроможністю автотранспортного підприємства: автореф. на здоб. наук. ступ. к.е.н. Харків: ХДЕУ, 2001. 20 с.
10. Ілляшенко С. Інноваційний менеджмент. Суми: ВТД. Університетська книга. 2010. 334 с.
11. Воронкова А. Е. Стратегічне управління конкурентоспроможним потенціалом промислових підприємств: автореф. дис. д-ра екон. наук: 08.06.01. НАН України, Інститут економіки промисловості. Донецьк, 2001. 32 с.
12. Иванов Ю. Б. Конкурентоспособность предприятия: оценка, диагностика, стратегия. Х.: ХНЭУ, 2004. 255 с.

13. Тараненко А. Забезпечення конкурентоспроможності підприємства металургійної промисловості. *Вісник Запорізького національного технічного університету*. 2010. № 2. С. 5-9.

14. Клименко С. М. Управління конкурентоспроможністю підприємства: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2006. 527 с.

15. Квятковська Л. А. Оцінка поточної та довгострокової конкурентоспроможності підприємства. *Вісник національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»*. 2011. Випуск 26. С. 181-187.

16. Гетьман О. О. Економічна діагностика. Київ: Центр навчальної літератури, 2007. 307 с.

17. Бусел В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови. К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2002. 1440 с.

18. Сумець О. М. Оцінка конкурентоспроможності сучасного промислового підприємства: Навчально-практичний посібник. К.: ВД «Професіонал», 2009. 280 с.

19. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств: підручник. 3-тє вид., перероб. та доп. К.: КНЕУ, 2000. 460 с.

20. Погребняк Д. В. Методи діагностики конкурентоспроможності підприємства. Проблеми підвищення ефективності інфраструктури. *Збірник наукових праць*. 2011. Випуск 32. С. 45-51.

21. Фарафонова Н. В. Основні чинники впливу на конкурентоспроможність підприємств в умовах глобалізації. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. №8. С. 219-226.

22. Краснокутська Н. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посібник. ДО.: Центр навчальної літератури. 2005. 352 с.

23. Яцковий Д. Сучасні методики оцінки конкурентоспроможності підприємства. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2013. Вип. 4 (51). С. 183-188.

24. Тарнавська Н. П. Управління конкурентоспроможністю підприємств: теорія, методологія, практика: монографія Тернопіль: Економічна думка, 2008. 570 с.
25. Вертелева О. С. Фактори міжнародної конкурентоспроможності України *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2016. № 3. С. 33-48.
26. Микитенко В. В., Ігнатієва І. А. Діагностика стратегічного потенціалу підприємства. *Вісник економічної науки України*. 2005. № 2. С. 77-80.
27. Клименко С. М., Дуброва О. С., Барабась Д. О., Омеляненко Т. В., Вакуленко А. В. Управління конкурентоспроможністю підприємства: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2006. 527 с.
28. Черваньов Д. М. Конкурентоздатність та менеджмент підприємств. *Теоретичні та прикладні питання економіки. Збірник наукових праць*. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2007. Випуск 12. 419 с.
29. Бабій О. Н. Визначення і оцінка конкурентоспроможності потенціалу підприємства і його продукції. *Вісник соціально-економічних досліджень*. Одеса: ОДЕУ, 2007. Випуск 26. 416 с.
30. Грицишин Н. Конкурентоспроможність виробничого. *Галицький економічний вісник*. 2005. №1. С. 29-34.
31. Радева М. М. Комплексне оцінювання конкурентоспроможності підприємства. *Держава та регіони*. 2004. №3. С. 176-180.
32. Вівчарин Н. Вибір і оцінка факторів, які впливають на конкурентоспроможність торгово-посередницьких підприємств. *Галицький економічний вісник*. 2005. №2 (6). С. 59-66.
33. Кузьмін О. Є. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства: [підручник]. Львів: Компакт-ЛВ, 2005. 304 с.
34. Драган О. І. Управління конкурентоспроможністю підприємств: теоретичні аспекти. Монографія. К.: ДАКККіМ, 2006. 160 с.

35. Красностанова Н. Е. Стратегічний аналіз і оцінка конкурентоспроможності промислового виробництва. *Фінансова консультація*. 2001. № 21-22. С. 55-59.

36. Томпсон-мол. А. А., Стрікленд Ш А. Дж. Стратегічний менеджмент: концепції і ситуації для аналізу. Київ, 2006. 412 с.

37. Оберемчук В. Ф. Стратегія підприємства. К.: МАУП, 2000. 128 с.

38. Шевченко Л. С. Конкурентне управління. Харків: Еспада, 2004. 520 с.

39. Чапліна А. Конкурентоспроможність як інтегральний показник ефективності підприємства. *Проблеми теорії та практики управління*. 2006. № 3. С. 108-113.

40. Коваленко В. О. Розробка заходів з підвищення конкурентоспроможності підприємства в сучасних умовах. *Економіка підприємства*. 2013. №2. С. 15-18.

41. Піхур І. В. Конкурентоспроможність підприємства: сутність поняття та шляхи підвищення. *Вісн. Хмельницького нац. ун-ту. Економічні науки*. 2007. № 3. Т. 2. С. 158-162.

42. Кузьмін О. Є. Методи аналізування конкурентоспроможності підприємств. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2011. Випуск 21. 10. С. 159-166.

43. Адамик В. Оцінка конкурентоспроможності підприємства. *Вісник ТНЕУ*. 2008. № 1. С. 69-78.

44. Рибницький Д. О. Сучасні підходи до оцінювання конкурентоспроможності підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010. Випуск 20.9. С. 227-230.

45. Яцура В. В. Аналіз методів оцінки конкурентоспроможності підприємств. *Вісник Волинського інституту економіки та менеджменту*. Збірник наукових праць. 2011. № 2. С. 154-158.

46. Костюк Л. А. Теоретичні та методичні засади оцінки конкурентоспроможності. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету*. 2012. Випуск 2. С. 22-30.

47. Сахно І. В. Аналіз основних методичних підходів до оцінки конкурентоспроможності підприємств. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. 2012. № 2, Ч. 2. С. 385-390.

48. Бачевський Б., Заблодська І., Решетняк О. Потенціал і розвиток підприємства. К.: ЦУЛ, 2009. 400 с.

49. Гриньов А. Інноваційний розвиток промислових підприємств: концепція, методологія, стратегічне управління. Х.: ІНЖЕК, 2003. 308 с.

50. Закревська Л. Оцінка конкурентоспроможності підприємств кондитерської промисловості. *Економіка: проблеми теорії та практики*. 2004. Вип. 195. Т. 2. С. 503-514.

51. Янковий О. Конкурентоспроможність підприємства: оцінка рівня та напрями підвищення: [монографія]. О.: Атлант, 2013. 470 с.

52. Пономаренко В. С., Тридід О. М., Кизим М. О. Стратегія розвитку підприємства в умовах кризи. Х.: ІНЖЕК, 2003. 323 с.

53. Радченко К. І. Стратегічний аналіз у бізнесі: навчальний посібник. Видання 2-ге, доповнене. Львів: «Новий світ-2000», 2013. 272 с.

54. Чупріна М. О., Андрійчук Б. А. Проблеми стратегічного управління на малих підприємствах в умовах нестабільного середовища. *Сучасні підходи до управління підприємством. Збірник наукових праць*, 2017. URL: <http://spu.fmm.kpi.ua/issue/archive> (дата звернення: 23.05.2022).

55. Микитенко В. В., Ігнатієва І. А. Діагностика стратегічного потенціалу підприємства. *Вісник економічної науки України*. 2005. № 2. С. 77-80.

56. Цивільний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 10.11.2022).

57. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 10.11.2022).

58. Закон України «Про акціонерні товариства». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17> (дата звернення: 10.11.2022).

59. Закон України «Про цінні папери і фондовий ринок». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text> (дата звернення: 10.11.2022).
60. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text> (дата звернення: 10.11.2022).
61. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text> (дата звернення: 10.11.2022).
62. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 10.11.2022).
63. Тарнавська Н. П. Управління конкурентоспроможністю підприємств: теорія, методологія, практика: монографія Тернопіль: Економічна думка, 2008. 570 с.
64. Іщук С. О. Виробничий потенціал промислових підприємств: проблеми формування і розвитку: монографія. Львів: ІРД НАН України, 2009. 278 с.
65. Баришполь Н. С., Бондаренко С. М. Підходи до оцінки конкурентоспроможності підприємства. *Ефективна економіка*. № 5. 2017. С. 89-95.
66. Махнуша С. М. Оцінка ринкових позицій бренду та визначення стратегічних орієнтирів розвитку. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2010. № 1. С. 21-27.
67. Чередніченко О. О. Оцінка конкурентоспроможності продукції сільськогосподарських підприємств молочної галузі. 2013. 123 с.
68. Довбуш Р. А., Зозуля А. Л. Управління конкурентоспроможністю підприємств: Підручник. Х.: Основа, 2008. 367 с.
69. Беньковська Д. О. Конкурентоспроможність підприємства у сучасних умовах ринку. *Молодь і науковий прогрес у соціально-економічному та освітньому просторі суспільства*: матеріали IV Міжнародної наукової конференції. 2022. С. 141-144.

70. Беньковська Д. О. Управління місцевим економічним розвитком в умовах децентралізації економіки. *Збірник наукових праць студентів та магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. 2022. Випуск 16. С. 3-4.